

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ

Актуальність піднятої проблеми засвідчує те, що в Україні з кожним роком зростає злочинність, як серед молодого покоління так і серед незахищених верств населення. Цьому підтвердженням є і статистичні дані. Так, за даними Державного департаменту України з питань виконання покарань щорічно з установ кримінально-виконавчої системи звільняється біля 60 тисяч осіб [1].

Тому виникає необхідність підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи в закладах пенітенціарної системи та з особами, які звільняються з місць позбавлення волі.

Аналіз навчальних планів галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини засвідчує, що у процесі фахової підготовки бакалаврів та магістрів передбачено вивчення дисципліни «Соціальна робота з різними групами клієнтів». На освітньому ступені «бакалавр» загальний обсяг годин складає 210 (7 кредитів), з яких 36 лекційних, 38 практичних, 136 годин відведено на самостійну роботу, передбачено написання курсової роботи та форму контролю екзамен. Навчальним планом освітнього ступеня «магістр», для осіб, які вступали на основі диплому бакалавра чи спеціаліста не фахової спеціальності, передбачено вивчення зазначеної дисципліни загальним обсягом 90 годин (3 кредити), з яких 20 годин лекційних, 20 практичних, 50 годин відведено на самостійну роботу, форма контролю екзамен.

Метою курсу є оволодіння змістом і технологіями соціальної роботи з групами ризику, ознайомлення студентів із основними стратегіями соціальної роботи із різними групами клієнтів, що сприяє формуванню професійного рівня і готовності до роботи з такою категорією осіб.

Структура навчальної дисципліни включає три модулі: організація роботи з клієнтами, що визначаються законами про соціальні гарантії та соціальне обслуговування; організація соціальної роботи з «групами ризику»; організація соціальної роботи з клієнтами, що потребують екстреної соціальної допомоги. Останній модуль представлений двома лекціями, пов'язаними з темою дослідження: «Соціально-психологічна допомога в місцях позбавлення волі» (2 години лекційних та 2 години практичних занять) та «Організація соціального супроводу особам, які повернулися з місць позбавлення волі» (4 години лекційних і 2 години практичних занять).

При вивченні теми «Соціально-психологічна допомога в місцях позбавлення волі» розглядаються питання: особливості поведінки і набуття статусу в установах дізнання; закономірності соціальної роботи в пенітенціарних закладах; соціальна діагностика клієнтів; структура груп ув'язнених (соціально-психологічні і семантико-символічні особливості); умови ефективної соціальної роботи в закладах позбавлення волі; соціальні технології роботи з спеціальними групами клієнтів; профілактика рецидивів та реабілітація як основні соціальні технології; основи керівництва соціальною роботою у закладах позбавлення волі; попередження «стигматизації»; проблема суїцидів; організаційні форми і методи виховного процесу в закладах позбавлення волі; «вузька» та «широка» модель психотерапевтичної роботи; терапія творчістю у закладах позбавлення волі; організаційні основи трудотерапії; організація терапевтичної діяльності груп взаємопідтримки; консультування за методом «рівний – рівному»; роль сім'ї у реабілітаційному процесі; духовне відновлення засобами релігії.

Темою «Організація соціального супроводу особам, які повернулися з місць позбавлення волі» передбачено вивчення питань: сучасна політика щодо соціальної адаптації осіб, звільнених із місць позбавлення волі; законодавче та нормативне забезпечення соціальної адаптації осіб, звільнених із місць позбавлення волі; визначення цільової групи та мети надання соціальних послуг; організації, що надають соціальні послуги особам, звільненим із місць

позбавлення волі; організація роботи центру соціальної адаптації осіб, звільнених із місць позбавлення волі (мінімальний перелік соціальних послуг, принципи та вимоги їх надання, організація процесу надання соціальних послуг (первинне оцінювання, залучення клієнта, розробка індивідуального плану адаптації, угода з отримувачем послуг); надання соціальних послуг (соціально-побутові послуги, послуги з оформлення та відновлення документів, реєстрація місця проживання (перебування), соціально-медичні послуги, юридичні послуги, психологічні послуги, освітні послуги, послуги з професійної підготовки, працевлаштування); психологічні особливості звільнених із місць позбавлення волі та робота з ними (психологічна характеристика звільнених, формування навичок самостійного життя, відновлення соціально-корисних зв'язків), вимоги до персоналу.

Практична підготовка передбачає проведення практичних занять відповідно до тем лекцій, відпрацювання технологій соціальної роботи, з особами, які звільняються з місць позбавлення волі та тими, які перебувають в закладах пенітенціарної системи. Серед ефективних методів підготовки майбутніх соціальних працівників, що використовуються під час проведення практичних занять, варто виділити соціально-психологічні тренінги, ділові ігри, розробку проектів.

У процесі оволодіння майбутніми соціальними працівниками теоретичними знаннями та практичними навиками у них формується професіоналізм, гуманне ставлення до зазначеної категорії клієнтів, а також ціннісне ставлення до майбутньої професійної діяльності.

Подальшого вивчення потребує проблема діагностики готовності майбутніх соціальних працівників до роботи в пенітенціарних службах.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації, щодо організації роботи з особами, звільненими із місць позбавлення волі // Сайт Міністерства соціальної політики України. Нормативна база. Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>

